

Dialóg o vode a pôde IV

Útvar štátneho tajomníka MPRV SR, Martina Kováča, organizoval v stredu 2. augusta 2023 v poradí už štvrtý dialóg o vode a pôde. Minulé leto sa počas augusta uskutočnili tri úvodné dialógy, ktoré boli veľmi aktuálne v kontexte minuloročného sucha, ako aj finalizácie nastavenia Strategického plánu SPP na obdobie rokov 2023-27 a prípravy dvoch legislatívnych iniciatív EÚ – návrhu nariadenia EÚ o certifikácii záchytovej CO₂, ako aj návrhu smernice EÚ o monitoringu pôdy. Na prelome rokov 2022/23 vrcholilo úsilie MPRV SR dokončiť legislatívny návrh zákona o klimatickom fonde pre pôdu, ako aj pri etablovaní certifikačného systému Uhlíková a vodná banka. MPRV SR sa zapojilo aktívne aj do medzinárodného dialógu o vode, pôde a klíme.

<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26781/1>

Domáci vývoj v oblasti vody a pôdy

Na jeseň v roku 2021 minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR inicioval, a spolu s ďalšími 13. ministrami EÚ, podporil zámer publikovať Stratégie EÚ pre pôdu do roku 2030 a pripraviť návrh zákona EÚ o zdraví pôdy. MPRV SR od jesene 2021 rozpracoval koncept „Pôda – uhlíková a vodná banka krajiny“, ktorý rozširuje prístup k ochrane poľnohospodárskej pôdy o komplexnú ochranu všetkých pôd a jej udržateľný manažment. Koncept podporuje rozšírenie štátnej politiky ochrany pôdy o nový komponent a to hodnotenie a financovanie ekosystémových služieb pôdy a krajiny. Na zabezpečenie tejto štátnej politiky boli definované tri kľúčové realizačné nástroje:

- vytvorenie Klimatického fondu pre pôdu, ako nového podporného finančného nástroja
- etablovanie certifikačného systému uhlíková a vodná banka
- jednotný Informačný a monitorovací systém PÔDA

Viac info: <https://in.vodapoda.eu/index.php/o-koncepte-poda-uhlikova-a-vodna-banka-krajiny/>
<https://hsr.rokovania.sk/8612023-/?csrc=10372033401940821597>

Súčasne bol v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky na nové obdobie rokov 2023-27 posilnené nástroje na zlepšenie členenia poľnohospodárskej krajiny, biodiverzity, na zlepšenie štruktúry a kvality pôdy. Podporné nástroje umožňujú, aby do 10% plôch obhospodarovaných kultúrnych blokov mohlo byť vyčlenených na neprodukčné prvky, ktoré môžu slúžiť na zadržanie vody v krajine, alebo na bylinné polička. Tieto plochy tak zostávajú v systéme priamych platieb. Vytvára sa tým priestor pre štartovania krajnotvorby, identifikáciu a realizáciu potrebných ekostabilizačných nových krajinných prvkov, vodozadržných a protieróznych opatrení.

Stav krajinej štruktúry na Slovensku nie je uspokojivý. V minulosti boli z krajiny, po 2. svetovej vojne v rámci socialistického združstevňovania, odstránené mnohé historické krajinné prvky, v rámci odvodňovania krajiny boli zrušené mnohé meandre a mokrade. Úpravami tokov boli napriamené mnohé vodné toky. Výmera kultúrnych blokov poľnohospodárskej krajiny je na Slovensku jedna z najväčších v rámci EÚ, aj preto bolo do Strategického plánu SPP na roky 2023-27 v rámci ekoschéme začlenené aj členenie kultúrnych blokov biopásmi. Zložitosť poľnohospodárskej krajiny spočíva aj vo vysokej fragmentácii vlastníctva a spoluvlastníckych podielov čo spôsobuje, že skoro 90% poľnohospodárskej pôdy tvorí pôda v rôznej forme nájmu. MPRV SR pripravilo aj Súbor opatrení v oblasti hydromeliórií, ktorý účinne napomôže v boji proti zmenám klímy - <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27888/2>

Spoločná poľnohospodárska politika, sektor LULUCF (emisii z využívania pôdy, zmien využívania pôdy a lesníctva) plošne vplyva na viac ako 90% výmery Slovenska. V tomto rozsahu ovplyvňuje aj jeho hydrologiu a vývoj klímy, klimatickú odolnosť. Harmonizácia politik a podporných nástrojov by mala viesť k prechodu od sektorového prístupu k integrovanému prístupu, k dobrej medzirezortnej a interdisciplinárnej spolupráci, ktorá bude podporovať na národnej úrovni znižovanie uhlíkovej stopy, vodnej stopy a klimatickej stopy.

Medzinárodný vývoj, megatrendy a globálne inovácie

Európska únia

Európsky dialóg o pôde vyústil do návrhu **smernice o monitoringu pôdy** (Soil Health Law) a **návrhu nariadenia o certifikácii záchytovej CO₂**. Vo finálnej fáze schvaľovania je zákon EÚ o obnove prírody. Za ostatné 4 roky bolo prijatých množstvo Stratégií EÚ a nové misie v rámci Horizont Europe. V roku 2024 budú voľby do Európskeho parlamentu a nová EK.

<https://www.mpsr.sk/aktualne/bilateralne-stretnutie-statneho-tajomnika-mprv-sr-s-podstatnou-tajomnickou-mp-hu-v-bratislave/18792/>

<https://www.mpsr.sk/aktualne/prispevok-slovenska-na-medzinarodnej-konferencii-o-polnohospodarskom-vyskume-the-2023-eu-agriresearch/18766/>

OSN a jej inštitúcie

V dňoch 22 - 24.3.2023 sa uskutočnila **Konferencia 2023 OSN o vode**. Pre toto podujatie MPRV SR pripravilo odborný dokument - bielu knihu o úlohe obehu vody pri ozdravení klímy. **FAO** zameriava odbornú diskusiu v nasledujúcich dvoch rokoch na vodu a jej úlohu, ďalšie dva roky pôde. **Svetový potravinový program** podporuje stále vo väčšej miere zvyšovanie sebestačnosti krízových regiónov a komunit v schopnosti dopestovať si potraviny a zabezpečiť vodu.

<https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=54&id=84>

<https://www.fao.org/director-general/news/news-article/en/c/1645704/>

<https://www.mpsr.sk/aktualne/stretnutie-statneho-tajomnika-martina-kovaca-s-generalnym-riaditelom-fao/18716/>

<https://www.mpsr.sk/aktualne/konferencia-ministrov-polnohospodarstva-africkej-unie-a-europskej-unie/18807/>

<https://www.mpsr.sk/aktualne/bilateralne-stretnutie-s-najvacsou-medzinarodnou-humanitarnou-organizaciou-wfp/18819/>

<https://www.mpsr.sk/aktualne/slovensko-aktivne-prispelo-do-diskusie-konferencie-fao/18816/>

Záver a odporúčania

Potreba znižovať klimatické riziká v nasledujúcich rokoch je nevyhnutnosť, je podmienená:

- prechodom zo sektorového a rezortného **na integrovaný a medzirezortný prístup**,
- **chápaním komplexných úloh pôdy, pozemkov (ich využívania), rastlín a zrážkových vôd pri obehú vody v krajine** a ich väzbe na veľký obeh vody a klímu,
- pretavením týchto poznatkov do verejných politík, vytvorením potrebných podporných, finančných a monitorovacích nástrojov – **hodnotenie a financovanie ekosystémových služieb pôdy a krajiny sa javí byť ideálnym riešením**,
- **Spoločná poľnohospodárska politiky EU po roku 2027 sa potrebuje zapojiť plynule do integrovaného vodného a pôdneho plánovania**, pričom jeho lokálna (komunálna) úroveň bude zohrávať kľúčovú koordinačnú úlohu,
- **Obehové biohospodárstvo** vytvára množstvo sociálno-ekonomických stimulov pre rozvoj vidieka a udržateľnosť národného hospodárstva vrátane dosahovania cieľov uhlíkovej neutrality a podpory klimatickej stability a odolnosti.